

ŽELEZNIČAR

GLASILO SLOVENSkih ŽELEZNIŠKIH NASTAVLJENCEV

Uredništvo se nahaja v Trstu ulica
Boschetto, 5 - Telefon 1570.
Upravništvo Dunaj V. Zentagasse 5.

Izhaja v Trstu 1 in 15 vsaki mesec
Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.
Rokopisi se ne vračajo

Naročnina za celo leto 9.40 K.
za pol leta 4.70 K.
Pozamezna števil. 18 vin.

Atentat na koalicijsko pravo železničarjev.

Železničarska organizacija se razvija in poganja bujno cvetje na polju socialnodemokratske ideje. Moč železničarjev raste hipoma; njih posadke, posamezne krajevne skupine, se oborožujejo z uma svitlim mečem, se pripravljajo na vedno nove, hujše boje in svesti si svoje solidarnosti, pričakujejo vedno sijajnejih zmag. Kapitalizem se vije pred tem razvojem proletarijata, kuje v zasedi načrte, kako izkopati brezdno, v katero naj prekunejo železničarski proletarijat, da tam duševno pogine in postane zopet stari suženj svojega delodajalca izkoriščevalca.

Zmage železničarjev s pomočjo svojih krepkih organizacij nad brutalnim in umazaninim izkoriščevanjem, belijo glave požrešnim akcijonarjem, kako odvzeti svojim delavcem že dovoljene koncesije in kako jim na drugi strani zagraditi pot do vsakega izboljšanja današnjega moderno-suženjskega življenja. Zadnji pasivni odpor jim je zaprl sapo in od onega časa ne mirujejo več, iskati po sredstvu, ki bi moglo odstraniti vse te njihove skrbi in onemogočiti vsako tako »protigospodarsko« železničarsko gibanje. Iznasili so to sredstvo in dobili tudi ljudij, ki to moralno orodje hočejo skovati. Koalicijsko pravo, pravico zborovanja je treba vzeti proletarijatu, železničarju, in kapitalist, železniški podjetnik, je dosegel svoj namen. Ko se uzakoni ta prepoved, pretrga se življenska nit železničarskih organizacij in železničar bode zopet tarnal sam, zapuščen od vseh, brez vsake tolažbe o svojih neznošnih gmotnih razmerah, brez vsake pomoči od nobene strani. To je načrt modernih vlastodržcev in ta načrt uzakoniti je njih največja briga. In kdo je stopil zopet v službo oderuškega kapitalizma, kdo je podal kapitalistom desno roko, da bi zaudali proletarijatu ta smrtonosni udarec?! Ta sramotni posel prevzela je v državni zbornici ona stranka, ki je zastopnikom socialno demokratične stranke očitala, da je izdala interese železničarjev, češ da je odnehala od boja, dočim bi bila mogla doseči boljših uspehov. To umazano službo so sprejeli zastopniki iste stranke, ki se imenuje liberalno in napredno in zastopniki tistega naroda, kateremu

je stara zgodovina pripisovala vse vrline, ki se jih človeški slabosti more pripisovati. Nemški nacionalci so ti junaki in sicer gospodje Kroy, Dr. Michel in Dr. Weidenhoffer, ki so predložili dne 20. junija v parlamentu »zakonski načrt o ureditvi službenih odnošajev železniških uslužbencev«, in s tem začeli delovanje na še veliko večje izdajstvo železničarskih interesov nego so jo zakrivali glede dvajsetmilijskega Dr. Ellenbognovega predloga v proračunski in v plenarni državnozborni seji.

Oglejmo si bližje usodepolni § 124 omenjenega zavrtnega zakonskega načrta. Isti glasi doslovno:

„Z ječo jednega do šest mesecev se kaznuje oni, ki pred pretekom pogodbene dobe ščuva na mezdni boj ali pa k istemu napeljuje.“

Zares, dosti poguma je treba, da se v današnjem modernem in naprednem času odloči trojica »naprednomislečih« in »pošteno mislečih« germanskih naslednikov odloči za tako nesramen atentat na najsvetejšo pravo proletarijata. Železničarjem naj se tedaj vzame vsaka svoboda v strokovnem gibanju njihovih organizacij in razorožijo naj se tako jedinega orožja, katerega se morejo posluževati uspešno v svojem ljutem boju za boljšo bodočnost. Citirani paragraf ne preti le onemu s zaporom, ki stopi v stavko, ali v pasivni odpor »pred pretekom pogodbene dobe« to je, z drugimi besedami, predno je gospodarju, podjetniku odpovedal službo in isto tudi že zapustil, marveč ista kazen preti tudi onemu, ki ščuva na mezdni boj ali pa k istemu napeljuje. In tak paragraf, s katerim bi se moglo zgrabiti za vrat vsakega železničarja, če bi samo kritiziral obstoječe neznošne razmere in zahteval njih odpravljenje, naj tvori del zakona, in naj se imenuje socialni zakon za železničarje.

Sličnih zakonskih določil ne najdemo lahko v kakem kazenskem zakonu. Pač ima § 300 našega prastarega kazenskega zakona neke podobne določbe, ko govori o ščuvanju proti cerkvi, državi in proti posameznim razredom in stanovom meščanske družbe, a se na podlagi istih danes že ne upa noben državni pravdnik dvigniti obtožbe. Naše se prvem reakcionarno koalicijsko pravo doroljuje ščuvanje na mezdni boj in kaznuje le onega, ki s strašenjem ali s silo hoče koga prisiliti, da v

takem boju sodeluje. Gospoda državni poslanci, nemški nacionalci Kroy, Dr. Michel in Dr. Weidenhoffer, hočejo nadkriliti avstrijsko državno pravdnštvo. Ne samo, da hočejo odvzeti železničarju jedino sredstvo za izdaten mezdni boj, da, *ta sedaj še dovoljeno sredstvo hočejo prekrstiti v zločin, vsled katerega naj bi kaznovani, v smislu § 128 istega zakonskega načrta izgubil tudi službo.* Ne samo zaprt kot zločinec bode tedaj železničar, ki si je upal kritizirati svoje službene razmere proti svojemu delodajalcu in zahteval izboljšanje svojega stanja, ne izgubi naj le svojih državljanskih pravice vsled kazni, nego vreči se ga mora tudi na cesto, da tamkaj pogine gladu! Tak zakonski načrt se more imenovati haravnost barbarski in najnižje preziranje gre oni stranki, ki ga zastopa, tembolj, ker ser se imenuje liberalno in napredno. Ves moderni svet se mora zgražati nad takim nazadnjaštvom in to nam daje trdno nado, da načrt propade v zasmeh in krohot nazadnjaških naprednjakov. Če bi pa železničarje res iznenadilo, in bi ta ubijalni zakonski načrt, kar je pri nas v Avstriji vse kako mogoče misliti, res pretel postati zakon, tedaj pa se oni vzdignejo kot en mož s celo močjo svoje organizacije, solidarni z vsem ostalim proletarijatom, ter pokažejo kapitalizmu, da si ne pustijo nikakor iztrgati najsvetejšega jim prava, koalicijskega prava. Branili bodo do zadnjega to svojo svetinjo, da, tudi če jo imajo rešiti s krvjo, storili bodo to, ker lepše je pač umreti v boju za prostost in svobodo, nego živeti suženjsko življenje.

Najvišji sodni dvor in delavstvo.

Spominjam se dogodbe, ki mi jo je že pred leti pripovedoval oče o nekem starokopitnem sodniku. Tikala je ravno njega, očeta samega, ki je bil v svojih mlajših letih, kot posestnik, zalibog večkrat prisiljen, privoščiti si dragi kmetski »šport« pravljanja. Ko se je namreč mož radi neke razsodbe v privatnem pogovoru pritoževal proti sodniku, češ da ista ne odgovarja dejanskim razmeram in njegovemu pričanju, mu sodnik odgovori sledeče: *Oče!*

Okolu njega so stali možje, na videz njegovi delavci. Komaj sva se z mojim tovarišem vsedla, na ob kraju stoječ fotelj, je že vzdignil gospod svojo glavo in vohal po zraku. »Aha, že voha zvepljen duh« — je dejal moj Luci, in se škodoželjno smejal. Poslušala sva razgovor, ki ga je imel tovarnar s svojimi delavci in dejal: »Toraj vi pri neumnosti ne bode sodelovali? Začnite z delom jutri zjutraj! — Dobro, to tudi ne bo vaša škoda. — Bodo uže videli hujskači! — Prav nič jim ne dovolim, na njih nesramne zahteve. Vam se ne more nič zalega storiti, ker je policija obveščena.« Tako je govoril tovarnar svojim delavcem in iz tega sem tudi posnel, za kaj se je šlo. Vprašal sem hudička, koga misli vzeti seboj. Pokazal je na tovarnarja. »Zakaj vendar ne vzameš ničvrednih krunirjev?« — »Ne gre, ne gre, so mi vendar prehudobni, in take svojati tudi v peklu ne moremo rabiti. V obče pa so sami pobožni bratci. Vidim jih pri vsakem cerkvenem sprevedu in škapulirje nosijo; saj veš.....«

»Ponižen sluga, klanjam se milostlivi gospod in prosimo da smemo jutri začeti«, se zasliši na enkrat od vrat, kjer se je ravno poslavljala tovarnar, od stavkokazov, Stali so pred njim s skrivljenimi hrbtnicami in se oddaljevali.

Komaj je bil tovarnar sam, že je stal hudiček poleg njega, ga zvrnil z vilami in pričel iskati duše po njegovem telesu. Brez usmiljenja mu je vtaknil roki z dolgimi kremplji v usta in mrmral:

Na vrh pod odejo je gospod dekan.

»Nogavice in čevlji so strgani, skozi hlače pa veter piha«. Tako sem si pel, med tem ko je padal dež in podpiral mojo melodijo. V gostih curkih so padale kaplje in izgledalo je, kakor da ima nebo preveč vode. Moje nogavice seveda niso bile preveč vesele nebeškega daru, tem manj, ker jih niso ločili dobri podplati od mokre domovine. Stal sem ravno pred prodajalno klobas, in poželjivo gledal stvari, razložene po prodajalnih mizah. Zadnji vinar me je prejšni dan neusmiljeno zapustil in zelodec je godrnjal, kakor graščakov pes, če vidi berača. Nič čudnega torej, da sem vzkliknil: »Hudič me že vzemi!«

Komaj so bile besede izrečene, že se mi je zdelo nekako lahko »okrog srca kakor da mi je zdravnik izdrl že dolgo bolan zob, ter me rešil bolečine. Krepak sunek, ki me je nekako dobrodelno prešinil, in bil sem nezavesten, a samo za trenotek, kajti že prihodnji trenotek sem stal sam poleg sebe; duša in telo sta bila ločena. Tuj glas poleg mene me je vzdramil s presenečenjem, rekoč: »Na tvojo željo sem prišel po tebe«. Mlad hudiček, se mi je predstavil s temi besedami, se nasmejalo in čutil sem njegovo gorko sapo, ki mi je zelo prijala v jesenskem času, tembolj, ker moja duša se ni bila navajena hoditi po svetu brez stanovanja. Strahu nisem imel in s svojo usodo sem bil popolnoma zadovoljen.

»Luci mi je ime«, je rekel prav kavalirsko moj novi tovariš. »Poiskati imam še dvoje duš, potem se pa peljemo proti peklu«, je nadaljeval in me povabil, da se vsedem na peklenske vile, ki jih je imel preko rame. Storil sem, kakor mi je bilo rečeno, se vsedel na vile in z grozno hitrostjo je pričela peklenska voznja, čez ceste, ulice in trge, Med vožnjo sem dejal hudičku: »Dobro, da naju stražnik ne vidi, kajti sicer bi naju gotovo na vsacem oglu zapisal, radi prehitre voznje«. Moj tovariš s kozlovimi nogami se je porogljivo nasmejalo in proti meni obrnjen odvrnil: »Kako revne kreature ste vendar vi ljudje, ki hočete biti ustvarjeni po božji podobi; življenje imate, po katerem ste zreli za pekel, in se še na potu, če vas pride hudič iskat, bojite policije«. Zbadljiv odgovor hudičkov me ni sicer xstrašil, pa vendar sem previdneje stavljalo nadaljna vprašanja. »Zakaj si prav za prav prišel mene iskat?« — »Ne bode tako radovedna, uboga duša, in zahvali se usodi, da prideš vendar konečno na gorko«, je mrmral hudiček, iz česar sem posnel da mu moja vprašanja ne ugajajo. Med tem razgovorom sva prepeljala že precejšen kos sveta, in precej nato sva dospela na kraj, kamor je bil moj tovariš namenjen. Luci ni dolgo premišljeval, ter je krenil s svojimi gorečimi vilami naravnost skozi veliko okno elegantne hiše, ki je bila, kakor sem pozneje slišal, last bogatega tovarnarja. Soba, v katero sva se pripeljala, je bila velika in z vsem komfortom opravljena. V sredi sobe je pa sedel lepo rejen gospod v lični

Pravica na sodniji pod mizo spi in močno breba breniti, da se prebudi.

Jedino tako bi si mogli danes mi raztolmačiti jedno novejših razsodb e. k. najvišjega sodnega dvora glede nekega pravnega vprašanja, ki tiče ves proletarijat. Pred kratkem je namreč ta najvišja instanca pravice sodila o sicer jako redkem, a za delavstvo sploh vrlo važnem vprašanju, jeli se more stavkajoče delavce po § 354 našega izvršilnega reda s zunanjem zaporom prisiliti, da se zopet poprimejo dela. Ta paragraf izvršilnega reda določa namreč, da se obsojenega more prisiliti s zaporom do šest mesecev na izvršitev takih dejanj, katera zamore le on sam opravit in ki so odvisna popolnoma od njegove volje.

Slučaj je sledeči. Stavkajoči tovarniski delavci so bili obsojeni, da se povrnejo zopet na delo in isto nadaljujejo do 24. junija 1908. Na podlagi te razsodbe je tovarnar vložil pri okrajni sodniji v Windischgarstenu eksekutivni predlog, da se obsojene delavce prisili k povrnitvi na delo, s tem, da se jim zapre s zaporom. Okrajna sodnija je ta predlog zavrnila, okrožna sodnija v Steyru je pa ta sklep ovrгла in izdala novega, s katerim je udovoljila tovarnarjevi zahtevi. Motivirala je pa okrožna sodnija ta sklep s tem, da tovarnar zahteva povrnitev onih in istih delavcev nazaj v delo, ki so bili pri njem uslužbeni in ki so obsojeni na povrnitev v delo; povrnitev teh obsojenih delavcev se tedaj nikakor ne more nadomestiti z drugimi osebami, ki niso obsojeni. Vrh pa tovarnar v resnici ne more dobiti drugih delavcev, dokler traja bojkot, in se ga sploh ne more siliti, da bi morebiti plačeval delavcem, ki bi obsojene nadomestovali, pretirano visoke mezd. Ako se tedaj hoče razodbo, s katero so bili stavkajoči delavci obsojeni, da se povrnejo na delo, eksekutivnim potom uveljaviti, je treba uporabiti izdatno sredstvo, kakor ga je predlagal tovarnar. Taka je tedaj motivacija! In vrhovno sodišče je zoper ta sklep vloženo revizijo zavrnilo in potrdilo mnenje okrožnega sodišča. S tem je pa vrhovno sodišče ob enem tudi izreklo, da delodajalec zamore svoje stavkajoče delavce prisiliti s zaporom do šest mesecev, da se povrnejo na delo.

Juridično je ta odločba popolnoma napačna. Izvršilni red dopušča v § 354 siloma izvesti le taka obsojenčeva dejanja, ki jih ne more nihče drugi zanj opravit in katera so odvisna popolnoma od njegove lastne volje. Kaj takega se pač ne more govoriti v našem slučaju. Delo, katero bi bili stavkajoči delavci po razsodbi morali nadaljevati, se more tedaj brezpogojno opravit tudi od drugih delavcev. Izgovor tovarnarja, da nikakor ne more najti delavcev, je popolnoma jalov, ker popolnoma neresničen. Tovarnar naj bi bil delavcem ponudil pošteno, to je delu primerno plačo, in dobil bi jih gotovo na razpolago v zadostnem številu.

S socialno etičnega stališča pa moramo tako mnenje vrhovnega sodišča, ki v praktičnem izvrševanju zakona ne ostaja več mnenje nego postaja zakon, kritizirati brez ozira na juridično stran dejanskih odnosov. Vsak mezdni boj se more smatrati za gospodarsko vojno, v kateri, kakor v vojni dveh držav, zakoni morale nimajo odločilnega vpliva. Imamo vendar takih mezdnih bojov, v katerih delavec mora proti pogodbi, ki jo ima z gospodarjem, pustiti delo. Z etičnega stališča je to vsekakor odpu-

«Kje ima vendar ta svojo dušo, jeli popolnoma zavita v mast? — Stoj! Tu je! — Ne, meni se zdi, da v tem telesu sploh ni duše. — Pač, tu je! — Vendar jo imam.» S temi besedami je izvlekel nekaj, iz na tleh ležečega. Na dlanu roke je držal čudno, možnjičku podobno stvar proti luči in nadaljeval:

«Glej vendar kakšna je tovarnarska duša». Nos se mu je zavlil in z vidnim gnjusom je vrgel stvar daleč od sebe, v kot dvorane.

«Fej!» je zavpil — «kaj takega ne morem rabiti. Pojdi, greva!» — Komaj sem zlezal na vile, sva bila uže skozi okno, v grozni višini in največji hitrosti. «Radoveden sem, kaj počne dekan», se je muzal peklensček med vožnjo, in s tega sem povzel, da sva na potu proti farovžu. Peljala sva se zopet precej daleč, mimo mest in vasi, mimo večjih in manjših krajev. Kar zagledava v daljini malo vasico. Luci je krenil s svojimi vilami v nižino, ter se postavil na vejo močnega drevesa, rekoč: «To je gotovo trg Celebatolom». Vzel je iz torbe majhen listič, ki ga je vzlic slabe mesečne razsvetljave bral in sicer glasno:

Luci, peklenski praktikant!
V farovž ti pojdi. — Tam postelj je v sobi,
V postelji pod odejo — Pa dekan leži.
Ne prosnje, ne molnje, — Te naj ne motijo,
Pripelji ga semkaj — Da vid'no ga mi.

Podpisan je bil ta ukaz sledeče:

A. Bitru, vodja večnih kazni, oddelek III za celibatarje in nune z obljubo čistosti.

«Kdo pa je Bitru?», sem vprašal peklensčeka.

stljivo, toliko bolj, ker koalicijsko pravo stavljanje dovoljuje, kot zakonito uporno sredstvo proti delodajalcu.

Ni se ravno dolgo temu, ko je najvišja istanca pravice izrekla razsodbo, da so stavkajoči delavci odgovorni solidarno, to je vsi za jednega in jeden za vse, za ono škodo, ki jo ima podjetnik vsled stavljanja. S zadujo odločbo pa gre vrhovno sodišče še korak naprej. Ono smatra zapor za opravičeno in zakonito sredstvo, s katerim naj se stavkajočega delavca prisili, da gre zopet na delo. Praksa vrhovnega sodišča naj torej razveljavi oni pasus koalicijskega prava, v katerem je stavka dovoljena kot zakonito sredstvo v mezdnem boju proletarijata za izboljšanje njegovega gmotnega stanja.

Zares, prav interesantno je zasledovati jurisdikcijo avstrijsko, ki v zadnjem času jasno kaže naklonjenost kapitalističnim podjetnikom in se približava korak za korakom, ugodi njihovim «skromnim» željam. Res, da take razsodbe nimajo dosti praktičnega pomena, ker gotovo se podjetnik desetkrat premisli, predno bi skušal s zaporom prisiliti stavkajoče delavce, da mu pridejo zopet na delo. Ali, etični, moralni vpliv je velikanski, ki delavčevu napeto duševno stanje more le še poojstriti. Delavec je izpostavljen alternativni, da gre eventualno v ječo, ali pa da postane stavkolomec. Seveda se s tem tudi ničesar ne doseže; delavec postane le še pozornejši na vse take dogodljaje ter jih tolmači v svoji duši. Razum se mu bistri in razvija se še bolj v svoji razredni zavednosti in v korist vsega proletarijata, kateremu pripada. Spozna pa tudi ob enem, da njegovemu ekonomičnemu razvoju, razven sovražnikov, združenih v močnih podjetniških organizacijah, nasprotuje še velika peščica manjših sovražnikov, ki jih pa ne napadajo dejanski oni sami, nego kujejo orožje kapitalistom, sedé mirno za zeleno mizo, s tem, da tolmačijo obstoječi zakon v njim škodljivem smislu.

Električna energija in železniški promet.

Napredek na prostranem polju tehnike je danes velikanski. Nove iznajdbe izpodrivajo stare naprave in kar je stoletja služilo človeštvu v njegov razvoj na ekonomičnem polju, se meče danes mej staro šaro, kot nerabno, ali vsaj kot mnogo manj vredno in koristnosno. Svet je občudoval pred 100 leti prvo lokomotivo kot čudni človeški tvor in se danes se divi popolnosti tega aparata v železniškem prometu. Zdi se nam neverjetno, da je v tej stroki mogoče še kaj popolnejšega, nego je današnja lokomotiva ki z občudovalno brzino preletava dežele in države. In vendar tudi njej preti ista nevarnost, da pojde prav v kratkih letih v pokoj, za vedno. Nevarna tekmovalka jej žuga prav od blizu, da jo požene iz pozorišča. Lokomotiva, ki jo bode gonila električna sila, je začela počasi izpodrivati lokomotive s parnimi kotli in popoinoma zmaga jej je zagotovljena.

Parna moč je doživela svoje slavno življenje, bliza se koncu in bliza se tudi popolnemu poginu. Stojimo že v dobi elektrike, ki se s čudovito hitrostjo prisvaja ves upliv v industrijskih in prometnih, posebno pa v že-

«Kaj ta, tega prav za prav nikoli ni bilo; farji pa so ga iznašli, in sedaj je moj predpostavljeno, mi je nejevoljno odgovoril:

S temi besedami sva bila pred farovžem. Ker so bila okna zaprta, sva morala skozi dimnik in tu sem dobil malo pojma o peklju. V sobi, v katero sva prišla, je stala v enem kotu dekanova postelja. Visoko je ležala odeja na njej, in s skodoželjnim nasmehom jo je opazoval navihanec. Nastavil je precej globoko vile in sunil pod odejo. Precej pri prvem sunku je imel srečo, kajti duša je obvisela na vilah, znak da je bila le rahlo pritrjena v telesu. V trenutku sem sedel tudi jaz na vilah in pričela se je iz nova nadaljna vožnja proti globinam pekla. Zveplen duh je postajal vedno hujsi. Potoma smo videli polomljene peklenske vile, ki so nam bile dokaz, da se dogajajo tudi pri peklenskih vlakih nesreče; izgledalo je skoro tako, takor na avstrijskih železnicah.

Na enkrat se je prikazala bliščeča svetloba in nasproti nam je pihala topla sapa. Le še par trenutkov, in bili smo skozi velika vhodna peklenska vrata. S prijaznim «sluga» je pozdravil moj spremljevalec svojega črnega brata, ki je imel ravno vratarsko službo. Menjala sta tudi nekaj besedi in peklenski vratar je vprašal: «Kakšno robo si vendar pripeljal?» — «Eno revše in enega farja» je bil enostaven odgovor, Luci-ja. «Tako, toraj zopet farja», je mrmral nejevoljno vratar.

Dobil sem brisačo milo in tiskan hišen red, na kar smo se peljali v veliko dvorano,

lezniskih podjetjih. Električna energija hoče postati kraljica sveta in paro si obdrži še v svoji službi toliko časa, da bode mogla ona sama brez nje prevladati ves tehnični svet.

Pa zakaj vsa ta elementarna sprememba? Dva sta velevažna vzroka, ki naravnost silita človečanstvo, zameniti parno moč z drugo silo. Strah pred pomanjkanjem sredstva za proizvodnjo parne sile, strah pred pomanjkanjem premoga, v prvi vrsti, deluje na ta prevrat, v drugi vrsti pa dejstvo, da je električna energija ceneja in primeroma dosti močnejša nego parna sila.

Železniške uprave vseh držav, so danes v velikih zadregah glede nabave premoga. Vse zdihujejo radi velike draginje tega kurilnega materiala, ki jim preti pobrati ves dobiček, iz njihovih podjetij. Žalostno tožijo francoske železnice o velikih zgubah radi pomanjkanja oziromr vsled priviske cene premoga in v nevarnosti vidijo vso industrijo Francoske prama Nemčiji, Angliji in Združenim državam severnoameriškim, ki so bogato obdarovane s tem kurilnim materialom. Švicarske in švedske železnice vedno energičneje delujejo na odpravo parne moči v železniškem prometu. Ker sta te dve državi navezani glede dobave premoga skoro izključno na inozemstvo, postaja pri njih to vprašanje emancipacije od parne sile vedno bolj pereče. Važno je omeniti da svica plačuje na leto od 70 do 80 milijonov frankov za premog, ki ga porabi pri svojih železnicah. Nič boljše se ne godi tudi Švedski.

Ali tudi pri Nemčiji, Angliji in pri Združenih severnoameriških državah, od koder se transportira še danes, obilo premoga v različne države, opažamo isto težnjo, nadomestiti parno silo z električni energijo. Tudi oni gledajo že s strahom v prihodnost, ko bode jelo primanjkovati tega epohalnega materiala za njih samih. Amerika je začela že delovati v tej smeri in severna Nemčija je storila prve korake, da sirsavno se uprav njej nudijo velikanske zapreke v tem podjetju radi pomanjkanja vodnih močij in je ravno vsled tega najmanj prikladna za to reformacijo.

Kako pa je z našo razcepljeno in raznoliko Avstrijo. Prav nič na boljšem nismo, ko v svici ali pa na Švedskem. Sudetske in karpatske dežele, Severna Češka, Moravska in Šlezija so sicer bogate premoga, ali že tarnajo radi splošnega pomanjkanja tega materiala. Tudi te dežele niso ravno sposobne, da se emancipirajo tako hitro od sedanjih lokomotiv na paro, ker njih prostrane ravnine nimajo potrebnih naravnih vodnih sil, ki bi proizvajale električno energijo. Nasprotno je zopet v alpskih deželah. V le-teh sploh nimamo rudnikov s premogom in dobivati si moramo ves potrebn kurilni materijal od zunaj. Transportni stroški so tako visoki in podražujejo premog do cene, s katero v kratkem absolutno več ne bomo mogli naprej. Dočim stane jedna tona premoga na Češkem ali v Šleziji 4 do 8 kron, moramo plačati na primer v Inomostu za tona že 16 do 20 kron. Alpske dežele pa so nasprotno obdarovane bogato z naravnimi vodnimi silami in so vsled tega jako prikladne za to reformiranje. Avstriji pa ne zadostuje domači premog. Za letošnje leto so nam rudniki mogli ponuditi na razpolago le 640.500 ton črnega in 513.500 ton rujavega premoga. To je komaj polovica, kar ga pri nas porabimo; drugo polovico pa si ga moramo naročiti iz inozemstva in sicer ga dobimo iz Gornje Šlezije 614.600

kjer je bilo nešteto starih in mladih peklensček kov, ki so bili zbrani okrog peklenskega ognja. Sedel je vsak na svojem dolgem repu, in pripovedovali so si dogodljaje zadnjih dni. Nekateri so pekli kostanj in krömpir, ki so ga s sveta seboj prinesli, drugi so kadili dolge smodke in en mlad fin dečko si je razbelil dolgi jezik da užge pipo Bitru-u, oddelekovodji, ki je sedel v sredi te častitljive družbe. Ko nas je Bitru zazgledal, nam je precej ukazal priti bliže. Mene je seveda počastil komaj s svojim pogledom, dušo z farovža je pa sam snel iz vil in pričelo se je običajno zazlišanje. Ko je stala uboga duša v peklenskem svitu pred Bitrom, sem opazil splošno začudenje in posebno Luci je bil popolnoma iznenaden, ter se stegoval naprej. Konečno vendar vpraša Bitru dušo: «Kdo si?» — Brez obotavljanja je dobil glasen odgovor: «Kuharica sem bila v Celibatolomu, pri gospodu dekanu». Bitru vpraša začuden dalje: «Pa kako si vendar prišla semkaj?» — «Hudič je prišel po mene». — «Luci, Luci, kaj si zopet napravil, to je menda pometa» je ježno mrmral oddelekovodja, in nadaljeval svoja vprašanja: «Ti si kuharica, kje je pa dekan?» Nekoliko sramežljivo je odgovarila kuharična duša: «Dekan je ležal na vrhu pod odejo». Grozen smeh je nastal po tem odgovoru, med hudiči in hudički, ki so s peklenskim krohotom neprenehoma ponavljali: «Na vrh — pod — odejo, leži dekan, dekar leži na vrh pod odejo»....

ton iz Spodnje Šlezije 5.000 ton, iz Amerike 46.000 ton in iz Angležke 65.000 ton. Ta veličanska množina premoga, ki nam dohaja iz inozemstva, da, celo iz Amerike, nam mora dati misliti na najbližjo prihodnost, ko se bodo v železniškem prometu uprav radi pomanjkanja premoga oziroma na drugi strani radi previsoke cene istega, dogajale velike nerednosti. Cena raste od leta, do leta, od dne do dne. Dočim je 1906, tona premoga stala še 6 kron 4 vin, smo lanskega leta morali plačati za tono 8 kron 8 vin, a letos 1908. je cena poskočila že na 10 kron 5 vin. Tudi mi moramo tedaj resno in energično delovati in misliti nato, da nadomestimo parno moč z ono silo, katero ne bode proizvajal več premog, z električno energijo. Avstriji je treba osvoboditi se tudi tega inozemskega vpliva na gospodarskem polju, vpliva, ki bi posebno o času vojske mogel biti odločilnega pomena. Ravno iz tega razloga zadnje čase Italija močno deluje v smeri te emancipacije, kar je v prvi vrsti, ako ne naravnost izključno naperjeno proti njeni združeni tovaršici, naši Avstriji.

Dopisi.

Z Jesenic na Gorenjskem smo prejeli prav interesanten dopis, iz katerega od jedne strani moremo povzeti, kako teško stališče imajo sprevodniki napram železniškim uradnikom, z druge strani pa spoznati natančneje zopet par oseb, s kako objestno domišljavostjo se vedejo napram železniškim služabnikom. Dogodek je sledeči:

Na Bledu stopi pri vlaku štev. 14, v voz drugega razreda, gospa z normalnim reži-listkom. Sprevodnik zahteva, da pokaže legitimacijo, a gospa je izjavila da jo nima ter se je pozivala na svojega soproga, postajenačelnika Kollerja na Jesenicah. Sprevodnik jej je nato odgovoril, da mora plačati normalno pristojbino, namreč 6 kron. Seveda jo je ta opravičena in zakonita zahteva sprevodnikova precej hudo vznemirila ter je protestirala proti takemu postopanju, češ da se jej kaj sličnega še ni pripetilo. Odrekla je seveda vsako plačilo, pozivala se na to, da je soproga jeseniškega načelnika in odvrnila sprevodnika s tem, da naj se obrne do njenega soproga samega.

Na Jesenicah izstopi v družbi imenovane gospe iz kupeja železniški višji stavbeni komiser, gosp. Sicha. Ko zagledata sprevodnika, se obrneta hitro proti njemu in gospa Koller ga napade s sledečimi besedami: «Premislite vendar to nesramnost sprevodnikovo: voznjajo iz Bleda na Jesenice mi je zaračunal 6 kron. Nato se oglasi gosp. Sicha in v surovem tonu napade s sprevodnika, kako da si upa gospej Koller kaj takega napraviti. Sprevodnik, ki gosp. Sicho ni poznal, tembolj, ker je bil v civilni obleki, mu je hladnokrvno in mirno odgovoril, da se on nima prav nič mešati v njegovo službo, češ da že on sam pozna dobro predpise za izvrševanje sprevodniške službe. Tak odgovor je seveda tudi gosp. Sichi pognal kri v glavo in začne komandirati prav po vojaški:

«Kako pa stojite pred menoj», deje sprevodniku, «stojte habt Acht!» Ko mu je sprevodnik nato odgovoril, da ni na vojaškem vežbališču, ga gosp. Sicha še enkrat pozove: «pred ipenaj imate stati 'habt Acht!', in nadaljuje: «me li poznate? V prvem razredu ste me revidirali in bi morali vedeti, da sem komisar Sicha». Sprevodnik mu je jako pametno odgovoril, da ne more poznati vsakega civilista in mu konečno tudi zasolil, da bi se na Jesenicah javil marod, če bi moral mej svojo službo stati pred vsakim civilistom «habt Acht!» Pozval je nato še tretjič sprevodnika, da se postavi pred njim po vojaški češ: pred menoj stoji od Podnarta do Trbiža vse «habt Acht!», a ker se sprevodnik le ni udal njegovih prešernosti je odšel ter mu je zapretil: «jaz vam že še pomagam!»

Sprevodnik je sel nato za svojim poslom. Kmalu prileti k njemu načelnik gosp. Koller ter ga začne obdelavati, češ da je od njegove soproge zahteval 6 kron, dočim bi jej smel zaračunati le dvojno pristojbino. Sprevodnik ga je seveda podučil, da tega on po službenih predpisih ne sme storiti. Nato je gosp. Koller zahteval sprevodnikovo ime, a sprevodnik mu je odvrnil, da je isto že razvidno na plačilnem listku. «A vi ste N..., jaz vam bom že pomagal: teh 6 kron se ne plača; dajte mi sém vplačilni blok!» Sprevodnik mu izroči blok, gosp. Koller podstavi plačilnemu listku v bloku, duplikat, in napiše: «To je moja soproga Koller; se ne plača». Pod to pripomnjo podpisal je svoje ime in nato odšel.

Vse to se je godilo v veliko zabavo občinstva, ki je posebno debelo in s sarkastičnim nasmehom poslušalo kako civilist komandira sprevodniku na železniški postaji, kakor kaprol rekrutu na vojaškem vežbališču.

Gosp. Sichi prav na kratko povemo, da on mej sprevodniki nima prav ničesar iskati, najmanj pa njim komandirati po kaprolsko. Če

ljudje v njegovem področju morejo prenašati take neslane burke, jih obžalujemo, a sprevodniki ne bodo dovolili, da se on vmešava v njih kategorijo. Naj pogleda zopet malo v inštrukcije, pa se bode prepričal da mu je kaj takega naravnost prepovedano!

Gosp. Koller pa je za svoje uljudno ponašanje z uslužbenci, posebno s sprevodniki že dobil plačilo. Sprevodnikov, ki vozijo skozi Jesenice ne more več zmzrjati «s trolji, volti kmetskiimi limelni i t. d.», kakor je bila njegova navada. Ne verujemo pa tudi ne, da bi kje drugdje kaj takega trpeli. Pri nas ga ni več in veselji nas prav iz srca!

S Herpelj. Naš postajenačelnik, narodni kameleon Handler, mej ostalimi uslužbenci posebno hudo sovraži sprevodnike. Kar videti jih ne more in o vsaki mogoči priliki se hoče znositi nad jednim ali drugim.

Na postaji jih pogleduje z nekakim zaničevalnim nasmehom, a zahteva, da se mu klanjajo, kakor turškemu sultanu. Kadar gre sprevodnik mimo njega, mu mora salutirati in naj ga sreča tudi stokrat v četrt ure. En pozdrav njemu ne zadostuje. Kadar «njih veličanstvo» marširajo mimo, mora stati vse v paradi, ker sicer so «njih milost» globoko užaljeni, se obrnejo nazaj in pokažejo s prstom na svojega «slugo».

Nadalje hoče sprevodnike povsod blamirati, češ da ne znajo opravljati svoje službe. Seveda se mu pa vselej prav jasno dokaže, da on ne pozna železniške službe, ker se nima prav nič mešati v sprevodniške posle, in tako ostane konečno, on sam blamiran pred javnostjo. Če opazi sprevodnika, da govori s kakim potnikom o prostoru ali da mu daje navodila glede prtljage ali kaj sličnega, takoj je ta nebodigatreba zraven in poskuša osmešiti sprevodnika.

Posebno, kadar vidi kako «višjo» osebo pri vlaku mej potniki, hitro priteče blizu, odpravi sprevodnika in začne on iskati prostora zanj. Po njegovem mnenju seveda sprevodnik ni zmožen, kaj takega storiti. Tako opravlja pri vsakem vlaku službo sprevodnika, svojo pa zanemarija, kar nikakor ni v interesu prometa.

Večkrat trdi, da sprevodnik nima pravice o tem in onem določati ter o tem in onem razpolagati. Ko pa dobi od sprevodnika energičen «kontra», in mu le-ta dokaže, da on, Handler ne pozna službenih predpisov, tedaj seveda se mora ta «dolginos» prav hitro umakniti, ker ga je preveč sram, da je sprevodnik dokazal njemu, postajenačelniku, da je že jako dosti pozabil, kar se je nekaj moral morebiti učiti za izvrševanje svoje službe. Jeza je vsled tega neukrotljiva in zato nastopa večkrat kar nesramno. Čuje se prav pogosto, ko kriči tam pri vlaku nad sprevodnikom, kakor nad svojim psom in ščuje potnike, da se pritožijo na ravnateljstvo. «Kar priložite se proti sprevodniku radi pomanjkljivega poznanja njegove službe; saj ne zna opravljati svoje službe, kakor sploh noben sprevodnik ne, kar jih je v Trstu Vse bi bilo treba poslati še enkrat v šolo nazaj in če bi bilo meni mogoče to storiti, bi za vse tržaške sprevodnike vodil vsak dan po eno uro šole». Tako govori «modrijan» Handler s Herpelj! Ubogo revše, prevzetno! Tako gorostasnega neznanja v službenem poslovanju bi pač težko našli v drugi glavi, nego ravno pri Handlerju. Če bi hoteli pogledati, kaj ima v svoji domišljavi «repi», bi gotovo ne našli v njej možgan, nego le malo arovce. Sicer jo ne bi nosil tako po konci. Tako potreben sole v svoji stroki je malokdo, kakor herpeljski postajenačelnik. Njemu bi bilo na vsak način treba vcepiti v glavo, da se on kot postajenačelnik nima prav nič vmešavati v sprevodniške posle in da ima, on v svojem delokrogu zadosti posla, katerega naj bolj vestno oskrbuje, kakor je sploh njegova navada. Če mu pa postajenačelniška služba ni povšeči, pa naj gre k sprevodnikom. Jedno ali drugo; dve službi na enkrat ne more izvrševati. Vsem železniškim uslužbencem na Herpeljan bi se ohladilo srce, če bi hotel to storiti, ker so ga že tako siti, da ga ne morejo prenašati nič več naprej. Njegovo postopanje ni namreč prav nič drugačno s postajnim osebjem, kakor s sprevodniki. Glavni del njegovega posla je sekiranje, zasramovanje in zaničevanje; vse drugo mu je postranska stvar.

Je pač žalostno, da ima železniška uprava dosti takih uradnikov, ki mislijo, da njih služba obstoji v samem sekiranju. Seveda uslužbenci dandanašnji ne prenašajo več dolgo takih ljudij in jim prav kmalu pokažejo, «kje so vrata». Tako se je že zgodilo marsikateremu domišljavemu nasilnežu in isto čaka Handlerja, če mu ravnateljstvo samo ne bode pokazalo prav v kratkem zobe. Terorizirati se ne pustimo več in zato proč s teroristi!

Zidamnost. Čudno se vam bo najbrže zdelo, dragi tovariši, da imamo zopet posla z gosp. Sternom. Ali, ne moremo drugače. To je človek, ki še vedno misli, da bo organizirane železničarje kar podavil. Vsaka malenkost, ki spominja na železničarsko organizacijo, ga na-

pravlja nervoznega, da kar nori. Pred kratkem se je nosil nad nami, ker smo na hrvatskem kolodvoru, na ute zapenjačev, pribili z osem centimetrov dolgimi žebli, vabila za železničarski shod. Stem smo seveda napravili veličansko škodo! Nič bi ne rekli, če bi bil gosp. Stern res tako vester v svoji službi in bi res vse videl, kar je na postaji napačnega, kakor se na prvi pogled človeku dozdeva. Resnica je pa, da on le tam sitari, kjer nima prav nič opraviti. Par metrov proč od jedne utice, kjer je bilo vabilo za shod nabit, je tir tako pokvarjen, da je naravnost nevarno za osebje, posebno pa za zapenjače, opravljati tam svojo službo. Vabilo na utici je seveda videl gosp. Stern, a tega kar bi moral videti, ni videl. Kanal pri bloku C je pokrit s par deskami, samo provizorično. Niti mar mu ni, da bi to popravil, kakor gre. Tudi deske nad kanalom, ki vodi k hrvatskemu distančnemu signalu, so že vse trohnele, a gosp. Stern ne vidi tudi tega. Najbrz je zato v železniški službi, da preganja organizirane železničarje. Spomnil naj bi se tudi uboge družine prožnega čuvaja pri Trbovoljah, štev 577, ki mora piti vodo iz Save. Taka je ko gnojnica in otroci so mu že oboleli vsled tega; ne zmeni se pa prav nihče zanj. To je pač taktika gosp. Sterna: zatirati organizirane železničarje in varčiti s podjetniškim denarjem. Železniškim delavcem je tako vse dobro. Zato pa gosp. Stern tudi kmalu avanzira!

Razne stvari.

Izpred sodišča: Čitalcem je gotovo še znano, da je bil uslužbenec državne železnice, Buffon, vreden pristaš Narodne delavske organizacije, pred približno par meseci obsojen od tržaške okr. okrajne sodnje na 10 kron globe, oziroma na 24 ur zapora, ter na plačilo pravnih stroškov, ker je na shodu, sklicanem od N. D. O. v nje prostore, v ulici Lavatoio, prostasko s pestjo večkrat udaril po obrazu sprevodnika Grileca — No, Buffon je hotel biti nedolžen, prijavil je vsklie in predlagal šest prič, mej istimi tudi gg. Dra Mandiča in mešetarja Jakliča, da bi ga bili oprali madeža.

Priče so bile zaslišane, a niti jedna njih ni mogla prepričevalno izključiti, da bi bil Buffon res nedolžen.

Zato je pa pri vsklie razpravi, ki se je vršila 13. t. m. tukajšnja deželna sodnja tudi potrdila razsodbo prvega sodnika.

Izvolitev sodruga Müllerja državnim poslanecem je tako razburila klerikalce v njegovem volilnem okraju, da se kar sami mej seboj tepejo. Iz klerikalnega glasila «Deutsches Volksblatt» posnemamo, da si krščanski socialisti očitajo, da gre njih stranka zato rakovo pot, ker je — klerikalna in pripisuje klerikalnosti svoje stranke tudi Müllerjevo izvolitev. Drugo klerikalno glasilo «Reichspost» pa meni, da krščanski socialisti morajo čakati, dokler jih socialna demokracija pokliče na pomoč proti svobodomislicem.

Zmago Müllerjero nad agrarcem je pač le pripisovati razredni zavednosti njegovih volilcev in dobremu poznanju koristij, ki jih imajo od zastopnikov socialnodemokratske stranke. Klerikalni krščanski socialisti ali pa krščanskosocialni klerikalci pa naj se rujejo in lasajo kelikor hočejo, izvolitve Müllerjeve si nikakor ne raztolmačijo drugače.

Državno-železniška mreža je koncem leta 1907, vstevši dolgost Cesar-Ferdinandove severne železnice, merila okroglo 15.000 kilometrov. Po realiziranem podržavljenju prog družbe državnih železnic, avstrijske severnozahodne železnice in južnoseverne nemške vezne železnice, se dolžina državno-železniških prog zviša za 30 odstotkov. V rokah privatnikov ostanejo še sledeča železniška podjetja in sicer: avstrijske proge južne železnice, Kaschan-Oderberška linija, Ausiško-Tepliška proga, Buschtiehraderska proga, črta Gradec-Köflach, Leoben-Vordemberška železnica, Pottendorfska in Aspangska linija. Vse te pa imajo skupaj le 3229,4 kilometrov dolžina.

Stoletnica lokomotiv. Letos stejemo sto let, odkar je angleški mehanik Trevethik v Londonu spravlil v promet prvo uporabno lokomotivo. Sicer je prvi poskus napravil že leta 1804, ki pa se ni sponesel in je stroj moral po kratkem delovanju iti mej staro šaro, ker je vozil le osem kilometrov na uro, teže pa ni mogel več vleči nego deset ton. Rojstno leto lokomotiv moremo smatrati še-le leto 1808, ko je Trevethik svoj prvi stroj izdatno zboljšal. Posebno brzina je ljudem močno imponirala, seveda ozirom na tadašnja transportna sredstva. Oče lokomotiv pa je pravzaprav Jurij Stephenson, ki je leta 1814 napravil lokomotivo, da je 13 ton blaga mogla prepeljati v 24 urah 48 kilometrov daleč. To težo ima danes en sam modern železniški voz; z brzino 48 kilometrov pa vozi danes lokomotiva na najslabši sekundarni progji. Za tiste čase pa je bila seveda ta brzina nekaj izvanrednega. V

angleškemu parlamentu senatorjev je bil Stephensonov predlog za koncesije železnice odklonjen. Odklonitev so motivirali naravnost smešno. Rekli so, da bode dim podušil ptice v zraku, da se bode živina strašila pred vlakom, da se po iskrah iz lokomotiv morejo užgati cela polja i t. d. Strah pred železno kačo se je zanesel tudi mej ljudstvo. Vsled tega so bile delavnice lokomotiv v večni nevarnosti pred napadi od strani neukega ljudstva. Ko je Stephenson nkoč v londonskem parlamentu razložil, da se z njegovo novo lokomotivo more prevoziti od 50 do 60 kilometrov na uro, mu je eden poslancev rekel: Gospod Stephenson, mislimo si, da ta vlak, o katerem govorite podere kravo na tiru; kako grozna nesreča bi bila vendar to!... »Gotovo«, mu odgovori mirno Stephenson, »ali samo za kravo!« Stephenson ni odnehal in nazadnjaštvo je klonilo pred njegovim velikim duhom.

Amerikanske železnice nadkriljujejo primeroma za veliko celó orjaški obrat nemških prog. Letošnje poročilo m. j. narodne trgovinske komisije združenih severnoameriških držav, prinaša o razvoju teh železnic te-le podatke: Dolžina vseh prog je znašala 358.981 km. Lokomotiv so imeli 51.672, vozov pa 1.958.912. Oseb se je vozilo 799.507.838, blaga pa 1.631.374.219 ton. Kosmati dohodki so znašali 9.768.213.000 mark, izdatki za obrat pa 6.454.883.000 mark.

V zadnjem letu se je napravilo novih prog 10.019 km, lokomotiv so nakupili 3.315, vozov pa 115.041. Oseb se je vozilo v tem letu 60.673.171 več, nego prejšnje leto in za 203.642.314 ton blaga so več prepeljali, nego v prošlem letu. Kosmati dohodki so se v zadnjem letu zvišali za 1.021.788.600 mark, obratni izdatki pa za 614.355.000 mark.

Pri teh železnicah je uslužbenih 1.521.355 oseb, tako, da na vsakih 100 km pride okoli 427 uslužbenecov. Kapital, naložen v železniška podjetja, znaša 61.194 milijonov mark, to je štirikrat toliko, kakor kapital vseh nemških železnic. Za en kilometer proge se troši v združenih državah 178.332 mark, v Nemčiji pa 271.000 mark. Železniška mreža je namreč na Nemškem jako gosta, kar zahteva več voznega materiala in stavb.

Skoro 33,46 odstotkov naloženega kapitala ameriških železnic ne nosi nikakih obrestij, dočim znaša dividenda onih prog, ki rentirajo, 6,03 odstotkov.

Poročila o shodih.

Dne 24. in 25. julija se je vršil shod dalmatinskih železničarjev v **Splitu**, 26. julija pa v **Sibeniku**. Vsi trije shodi so bili izvršno obiskani. Poročal je naš železniški tajnik sodr. **Kopač**, o organizaciji kot taki in o koncesijah, ki jih je vlada dala železničarjem. Pozival je dalmatinske železničarje, da se tudi oni pridružijo skupnemu delovanju, češ da nas čakajo resni časi, ker bode mogoče treba še letošnje leto zastaviti vse svoje moči, da se bodo zahteve železničarjev realizirale.

Na shodu je poročal tudi sodr. **Dorbič**.

Dne 31. julija se je vršil v **Rojanu**, na vrtu gostilne »Pri zlati kroni«, javen železničarski shod za vse južnoželezniške uslužbence, kakor je bilo sklenjeno na shodu 28. julija, v Delavskem domu. Na dnevnem redu je bila zopet »doklada za kras in nje nečuvna razdelitev po načrtu železniške uprave in odnosni sklepi«.

Shodu je predsedoval uradnik sodrug **Cernigoj**, poročal je sodrug **Kopač**. V dolgem govoru je le-ta raztolmačil najprej v slovenskem in nato v nemškem jeziku, kako perfidno uprava južne železnice tolmači okrožnico 385.a lantskega leta, s katero obljublja dati svojim uslužbenecem iste doklade, v enakih zneskih, kakor jih bode od časa do časa dajala uprava državnih železnic svojim uslužbenecem. Državni železničarji so dobili 10 odstotno doklado za Kras ter draginjsko doklado za leto 1908, v znesku 50 kron. O draginjski dokladi uprava južne železnice sploh neče ničesar vedeti, doklado za Kras je pa dovolila le uslužbenecem v Trstu in pa v Gorici. A tudi tukaj je šla mimo določil okrožnice 385.a ter je to doklado razdelila prav po svoje, kakor jej je pač bolj kazalo, tako, da imajo nekatere kategorije dobiti le par kronic na leto. Tudi se ni odmerila ta doklada vsem uslužbenecem na isti način, ker je one, katerim bi po mnenju uprave došel prevelik znesek, jednostavno prenesla iz jedne kategorije v drugo, kjer jim pripada po njih računu manjši znesek in jih tako jednostavno prevarila.

Omenil je, da je državna železnica tudi pri njej uslužbenim oficijantijam dovolila doklado za Kras, dočim se južna železnica na nje ni niti spomnila. Plače, ki jih imajo te uslužbenke so tako nizke, da revice ne morejo naprej in ne nazaj in bi bilo komaj, da bi si držale »kacije pastirje«, ki naj bi jim dodali, kar jim za dostojno življenje manjka. Ravno tako negira južna železnica tistih 50 kron, ki jih je država dala vsem poduradnikom in uslužbenecem. Današnji shod mora odločno protestirati proti takemu tolmačenju okrožnice 385.a in vaša dolžnost je, da se zato malo bolj krepko oklenete železničarske organizacije in ne postopate tako, kakor nekateri ki se pehajo za narodnimi organizacijami zdaj jedne zdaj druge narodnosti in zahajajo le takrat redno v našo organizacijo, kadar od nje kaj potrebujejo.

Sprejela se je na shodu jednoglasno sledeča

Resolucija.

Dne 31. julija 1908, v Rojanu, v gostilni »Pri zlati kroni« zborujoče uradniško poduradniško in služabniško osebje tržaške postaje z okolišem in črte Nabrežina-Krmin, konstatira, da se uprava južne železnice, toliko glede Trsta, kakor črte Nabrežina-Krmin, ni držala

obljub, danih vsemu osebju z okrožnico 385.a ex 1907, protestira najodločneje proti samovoljnemu tolmačenju in izvajanju določil omenjene okrožnice, in pozivlje ožredno vodstvo društva avstrijskih železniških uradnikov ter splošnega pravovarstvenega in strokovnega društva za Avstrijo, da nujno upliva pri upravi južne železnice na to,

1.) da dobi Trst celo 10 odstotno doklado za Kras;

2.) da dobi tudi osebje črte Nabrežina-Krmin isto 10 odstotno doklado;

3.) da se ta doklada da tudi uradnicam južne železnice, kakor so jo dobile oficijantije pri državni železnici;

4.) da se, jednako uslužbenecem državne železnice, dovoli poduradnikom in služabnikom južne železnice v Trstu in v Gorici z okolišem, enkratna draginjska podpora 50 kron za leto 1908.

Shod je bil zaključen z velikim navdušenjem in odobravanjem govornikovih strokovno mojsterskih izvajanj.

Dne 2. avgusta se je vršil v **Ljubljani**, v Narodnem domu, velik manifestacijski shod železničarjev, pripadojočih južnemu železniškemu tajništvu. Zastopane so bile vse postaje od Krmina do Maribora-Ptujja posebno zanimanje pa so pokazali tržaški južni železničarji. Shod je otvoril sodr. **Udovč**, predsedoval mu je pa sodr. **Petrič** iz Ljubljane, ki je po kratkem nagovoru in obrazloženju o pomenu shoda podal besedo sodr. **Makucu** iz Trsta. Le-ta je v imenu tržaških sodrugov v daljšem govoru povdjarjal solidarnost tržaških železničarjev z vsemi železniškimi organizacijami. Nato je nastopil sodr. **Terdič**, ki je v imenu državnih železničarjev iz Trsta izjavil analogno prvem govorniku. Za njima se je oglasil sodrug iz Pragerskega in nato še vsi drugi delegatje, ki so govorili več ali manj vsi v isti smeri, povdajajoč potrebo energičnega delovanja za procvit celokupne organizacije.

Ko so končali delegatje, je dobil besedo sodrug **Kopač** iz Trsta, ki je govoril tako-le:

«e je za koga današnji dan svečan, tedaj je gotovo v prvi vrsti za mene samega, ker vidim, da je neumorno in naporno delo dvanaštih let, doneslo tisto žetev, ki jo žanjemo danes. Železničarska organizacija se je mej Slovenci tako razširila, da smelo trdimo, da je danes 90% organiziranih in skupni organizaciji.

Podlaga za zahtevanih dvajdeset milijonov kron so bile koncesije, katere je vlada dala leta 1905 in je obljubila, da jih bode do leta 1908 tudi realizirala. Dvajsetmilijonski predlog sodr. Dr. Ellenbogna, ni torej nič drugega, nego le pomoč finančnemu oziroma železniškemu ministru, da more namreč vlada res izvršiti ono, kar je pred tremi leti obljubila. e so meščanski zastopniki glasovali proti predlogu, so to storili, ker so zastopniki meščanskih razredov in ne delavnega ljudstva, in če se gg. Dr. **Rybar** in **Hribar** izgovarjata, da sta glasovala za predlog v zbornici, v plenarni seji, izjavljamo, da to ni nič drugega nego hinavščina. Zastopnik jugoslovenskega kluba, v katerem sedita tudi ta dva gospoda, to je gospod dvorni svetnik **Plaj**, je gotovo ravnal po sklepu tega kluba, ko je v proračunskem odseku glasoval proti zahtevam železničarjev. In če sta gg. **Rybar** in **Hribar** v zbornici glasovala za ta predlog, sta hotela samo prikriti njih izdajstvo, katerega sta solidarno zakrivala kot člena jugoslovenskega kluba. Morala sta vedeti, da bode predlog odklonjen tudi v zbornici, če je bil odklonjen v odseku. Da pa pokrijete svoje sramotno delovanje, sta pa glasovala v zbornici za predlog, a le zato ker sta dobro vedela, da ne bode sprejet. *To je hinavščina!*

In tudi gosp. **Strekljč**, kateremu so železničarji pomagali, da je zlezel na državnozborniški stolec, je sramotno izdal interese železničarjev in je glasoval v zbornici proti Ellenbognovemu predlogu. Razume se, da je tudi on člen jugoslovenskega kluba. — „Železničarji! Ne pozabite gospoda učitelja **Streklja!**“

Ko je govornik obrazložil še današnji skupni položaj železničarjev, je vskliknil: »Ne 8 milijonov in 300 tisoč kron ne zadostuje za zboljšanje gmotnih razmer železniških uslužbenecov, ampak še milijonov in milijonov se bode moralo dodati, da se bode moglo sedanje njih prekerno stališče izboljšati.

Vaša dolžnost pa je, da se oklenete svoje organizacije, ker le z močjo organizacije bomo morali izvojevati to, kar so nam poslanci in vlada zabranili!«

Dne 3. avgusta se je vršil v **Grosuplju** v restavracijskih prostorih železničarski shod po § 2. zborovalnega zakona. Bil je zelo dobro obiskani. Sodr. **Kopač** jim je razložil pomen železničarske organizacije in jih pozival, da iste pristopijo, ker je le s skupnim delovanjem mogoče, da se jim zboljšajo žalostne razmere, v katerih životarijo. Mnogo navzočih železničarjev se je še isti večer vpisalo v društvo.

Dne 4. avgusta se je vršil v **Novemestu**, v gostilniških prostorih gospe Müller, dobro obiskani železničarski shod. Poročal je sodr. **Kopač**, o pomenu železničarske organizacije, ki je za svoja izvajanja žel javno pohvalo.

Dne 9. avgusta se je vršila v **Divači**, v gostilni pri **Mahorčiču**, javna konferenca, z dnevnim redom: **Bistvo socializma**. Slične konference bodo še tri, dokler se izvrši cel program. Druga konferenca se vrši dne 16. t. m. istotam, ob 3. uri popoldne. Sodrugi, ki so bili navzoči pri prvi, so vabljani, da se jo gotovo udeležijo, ker bi sicer ne mogli zasledovati izvajanj pri tretjem in četrtem predavanju. Ob zaključku ciklusa prinesemo natančneje poročilo.

Listnica upravištva.

Meseca oktobra preteklega leta je bila sprejeta na zadnjem strokovnem kongresu glede ustanovitve solidaritetnega sklada, resolucija, katerej so se pridružili tudi delegatje železničarskih organizacij. Zdi se nam potrebno, to resolucijo priobčiti svojim članom, da spoznajo plemeniti namen solidaritetnega sklada in da se tudi ravnajo po odnosnih pravilih te institucije v splošno korist vsega proletarijata in v napredek socialno-demokratske ideje.

Resolucija o solidaritetnem skladu.

Prispevke za solidaritetni sklad avstrijske državne strokovne komisije, pobirali bodo vsako leto, do prihodnjega kongresa, člani državne komisije pri posameznih strokovnih organizacijah. Prispevek znaša 60 vin na leto. Pobiranje denarja se vrši proti izročitvi izkaznic s znamkami, za to prirejenim od državne komisije.

Solidaritetni sklad se sme vporabljeti jedino le v odpornem boju.

Za odporni boj je smatrati posebno boj v slučaju ustavitve dela in pa boj za obstanek strokovne organizacije. V drugih slučajih pa ima odločevati strokovna komisija sama.

Državna komisija ima tudi pravico, dajati posojila in podpore onim organizacijam, ki so v odpornem boju.

Vsako leto se ima poslati vsem organizacijam natančno poročilo o stanju blagajne.

Tudi podjetniki vseh strok snujejo danes mogočne organizacije, ki naj udušijo stremjenja vsega delavstva in ki naj preprečijo vsako delovanje njihovih čvrstih organizacij za izvojevanje boljše lodočnosti in za osvoboditev iz kapitalističnega suženjskega izrabljanja. Ta svoj namen dosežejo naj kapitalistične organizacije posebno z ustavitvijo dela v prikladnih trenutkih, da se delavstvo prisili z izstradanje, da poprime z pet za delo, mogoče tudi proti manjšemu plačilu nego jo je imelo do sedaj.

Da osmešimo te nevarne protidelavske podjetniške organizacije in preprečimo vsak njihov vpliv na svoje delavske organizacije, je treba, da strokovna komisija povspesi svoje delovanje in da zato najde zopet potrebnih sredstev. Prav v to svrhu je bil ustanovljen solidaritetni sklad.

Železničarski proletarijat ima z vsem drugim proletarijatom jednake interese. Tudi železničarjem je t eba misliti na one trenutke, ko stoje v hudem boju proti svojim delodajalcem, železniškim akcijonarjem in morajo skrbeti za to, da se le-teh izkorističevalni nameni udušijo že v prvem začetku, ali pa se jim vsaj zapreči še pravočasno pot do uresničenja. Vsled tega prosimo vse železničarje, naše sodrugi, da vpoštevajo velikansko korist solidaritetnega sklada in plačujejo vanj radovoljno in redno, malenkostni letni prispevek 60 vin., počenši s 1. majem t. l.

Ta znesek se vplača pri posameznih organizacijah v četrtletnih ali polletnih obrokih, ali pa se plača tudi ves znesek na enkrat.

Vsak član dóbi izkaznico, kakor jo vidite tu spodaj in na istej so izkazana posamezna vplačila po prilepljenih, zato pripravljenih znamkah 5 vin.

1908.

Solidaritetni sklad avstrijske strokovne komisije,

ustanovljen v svrhu, da se preprečijo nakane osrednjega zastopa organiziranih podjetnikov v Avstriji, ki skušajo z ustavitvijo dela o prikladnih momentih, delavske organizacije financielno uničiti in jim tako onemogočiti vsak uspešen boj.

5 vin.	5 vin.	5 vin.	5 vin.	5 vin.	5 vin.
5 vin.	5 vin.	5 vin.	5 vin.	5 vin.	5 vin.

Vplačani denar, izkazani po prilepljenih znamkah, pošiljale bodo posamezne organizacije centrali, katerega po tem odda na upravo solidaritetnega sklada, s sedežem na Dunaju.

To izkaznico naj vsak član shrani kot legitimacijo in da se izkaže, da je za tekoče leto 1908 spolnil svojo dolžnost.

Lastnoročni podpis člana.....

Pečat organizacije.....

Za avstrijsko strokovno komisijo: **U. Hueber.**

To je tedaj obrazec teh izkaznic.

Voditelji posameznih podružnic in vplačevalnic naj bobirajo prispevke četrtletno ter tudi poračunajo vsake štiri mesece, ker je tako najprikladnejše. Če bi pa pri nekaterih organizacijah to četrtletno pobiranje in poračunanje radi jednega ali drugega vzroka napravljalo poteskoče, naj pa vodstvo samo določi prikladnejšo manipulacijo.

Gostilna

„CASA DEL POPOLO“

(Zadružna delavska gostilna)

Trst, ul. S. Lazzaro in ul. S. Catterina

Domača kuhinja vedno dobro preskrbljena. — Cene zmerne. — Shajališče zunanjih sodrugov.

Kavarna UNIONE - Trst

Ulica Caserma in ulica Torre Bianca
Napitnina je odpravljena. Velika zbirka političnih in leposlovnih revij in časnikov v vseh jezikih.

Tiska Carlo Priora v Kopru